

Dnro 3855/96/22

10.6.2022

Sisäministeriö
kirjaamo.sm@govsec.fi
poliisiosasto.sm@govsec.fi

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/5608/22 ja VN/5608/2022-SM-4

Lausunto passirekisterin ja henkilökorttirekisterin biometristen tietojen käyttämisestä rikostorjunnassa

Eduskunta hyväksyi vastauksessaan EV 81/2021 vp (Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi henkilökorttilain, passilain, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 ja 38 §:n sekä ulkomaalaislain 33 a ja 159 §:n muuttamisesta) seuraavan hallintovaliokunnan mietinnössä ehdotetun lausuman: Eduskunta edellyttää, että sisäministeriö selvittää oikeudelliset ja muut edellytykset lainmuutokselle, jolla passirekisteriin tai henkilökorttirekisteriin talletettujen sormenjälkien käyttäminen olisi mahdollista ainakin kaikkein törkeimpien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi, joko osana poliisin henkilötietolainsäädännön toimeenpanoa koskevaa selvitystä tai antaa hallintovaliokunnalle asiasta erillisen selvityksen viimeistään syysistuntokauden 2022 alkuun mennessä.

Sisäministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta lausuntoa hallintovaliokunnalle annettavaa selvitystä varten. Lausuntonaan tietosuojavaltuutetun toimisto toteaa seuraavaa:

Passirekisteriin tallennettujen henkilötietojen käyttämistä rikostorjunnassa ja erityisesti siihen liittyviä oikeudellisia edellytyksiä on perinpohjaisesti käsitelty perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä sekä sisäasiainministeriössä vuonna 2014 tehdyssä arvomuistiossa. Tässä lausunnossa ei ole tarkoituksenmukaista toistaa kattavasti edellä mainitussa lausuntokäytännössä ja arvomuistiossa esitettyä.

Henkilötietojen käsittely passilain ja henkilökorttilain mukaisissa tehtävissä kuuluu EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 soveltamisalaan. Sormenjälkitietojen tallettamista henkilökorttirekisteriin koskeva säännös on yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan ja 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaisen liikkumavaran piiriin kuuluvaa lainsäädäntöä. Mainitun 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamista säädetään tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa. Sen mukaan tietoja saa käsitellä vain siihen tarkoitukseen, johon ne on kerätty. Asetus mahdollistaa kuitenkin tietyin ehdoin sen, että käsittely tapahtuu muuta kuin keräystarkoitusta varten. Oikeuttamisperusteita ovat rekisteröidyn suostumus taikka sellainen unionin tai jäsenvaltion lainsäädäntö, joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhteisen toimenpiteen.

Mikäli tietoja käsitellään muuhun kuin niiden alkuperäiseen keräämistarkoitukseen, on sääntelyä arvioitava käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta vasten siten kuten tietosuojasetuksen 6 artiklan 4 kohdassa säädetään. Sääntelyn on oltava välttämätön ja oikeasuhtainen toimenpide yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Erityisten henkilötietoryhmien käsittelyä koskevan 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaan erityisiä henkilötietoryhmiä voidaan käsitellä, kun se on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla. Sääntelyn on myös oltava oikeasuhtaista tavoitteeseen nähden, siinä on noudatettava keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä on säädettävä asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Tietosuojasetus edellyttää perusteellista ja tarkkaa arviointia edellä mainituissa artikloissa säädettyjen kysymysten osalta, ennen kuin käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta voidaan poiketa. Tämän voidaan myös katsoa olevan yhteensopivaa perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön kanssa, valiokunta on painottanut, että yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan puuttuvaa lainsäädäntöä on arvioitava perusteellisesti, seikkaperäisesti ja kriittisesti jo valmisteluvaiheessa.

Perustuslakivaliokunnan mukaan vakavien rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen tai selvittämiseen voi liittyä sellaisia painavia, perusoikeusjärjestelmäänkin palautuvia yhteiskunnallisia intressejä, jotka riittävästi perustelevat käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamista. Perustuslakivaliokunnan mielestä on näiltä osin valtiotasaisesti mahdollista tehdä rajattuja poikkeuksia käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteeseen, mikäli huolellisesti laadittu sääntely kokonaisuutena arvioiden täyttää perus- ja ihmisoikeuksien vaatimukset ja on yhteensopivaa EU-oikeuden asettamien vaatimusten kanssa (PeVL 23/2022 vp).

Perustuslakivaliokunta on korostanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn välttämättömyyden vaatimuksen ohella erityisesti käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimusta. Valiokunta on pitänyt mahdollisena tehdä käyttötarkoitussidonnaisuudesta vain täsmällisiä ja vähäisiä luonnehdittavia poikkeuksia. Tällainen sääntely ei myöskään saa johtaa siihen, että muu kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen liittyvä toiminta muodostuu rekisterin pääasialliseksi tai edes merkittäväksi käyttötavaksi (ks. PeVL 15/2018 vp, PeVL 1/2018 vp, PeVL 14/2017 vp, PeVL 40/2021 vp).

Perustuslakivaliokunnan mukaan varsin vakiintuneesta käyttötarkoitussidonnaisuutta koskevasta tulkintakäytännöstä ei ole syytä irtaantua etenkin sääntelyn perusteiden osalta ilman riittäviä perusteluita ja huolellista harkintaa. Mahdollinen käyttötarkoitussidonnaisuutta rajaava sääntely olisi hyväksyttävien perusteluiden vallitessa perusteltava ja laadittava huolellisesti asianmukaisin vaikutusarvioin ja arvioin yhteensopivuudesta sekä perus- että ihmisoikeuksiin ottaen huomioon myös EU:n tietosuojasääntelyn vaikutukset (PeVL 23/2022 vp).

Toteutuessaan selvitettävänä oleva biometrinen henkilötietojen käyttötarkoituksen muutos johtaisi siihen, että valtaosasta kansalaisista kerättyjä biometrisiä henkilötietoja voitaisiin käyttää vertailuaineistona rikostorjunnan käyttötarkoituksessa, vaikka henkilötuntomerkkien keräämisestä ja käsittelemisen edellytyksistä rikostorjunnassa on muutoin säädetty yksityiskohtaisesti. Rikostorjunnan käyttötarkoituksessa tapahtuva henkilötietojen henkilötuntomerkkien käsittely kuuluu rikosasioiden tietosuojadirektiivin (EU) 2016/680 soveltamisalaan.

Henkilötuntemerkkien ottamisesta rikostorjunnan käyttötarkoitusta varten säädetään pakkokeinolain (806/2011) 9 luvun 3 §:ssä, jossa on säädetty edellytykset tuntemerkkien ottamiselle. Poliisin osalta henkilötuntemerkkitietojen käsittelystä säädetään laissa henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa (616/2019). Kysymys olisi siten erityin perustavaa laatua olevasta kysymyksestä henkilötietojen käsittelyn ja erityisesti käyttötarkoitussidonnaisuuden murtamisen osalta, koska tietosuoja-asetuksen perusteella kerättyjä biometrisiä henkilötietoja käsiteltäisiin rikostorjunnan käyttötarkoituksessa.

Tietosuojavaltuutetun toimisto ei tässä vaiheessa voi arvioida yksityiskohtaisesti lausuntopyynnössä esitettyjä kysymyksiä. Perustuslakivaliokunta ei ole lausuntokäytännössään asettanut ehdotonta valtiosääntöoikeudesta johtuvaa kieltoa käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamisesta selvittävänä olevassa asiassa. Tietosuoja-sääntely jättää jonkin verran kansallista liikkumavaraa sen suhteen, minkälaisissa tilanteissa käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta voidaan poiketa. Tietosuoja-asetuksen konkreettisista edellytyksistä kansallisen liikkumavaran käytön osalta ei kuitenkaan voida kansallisessa lainsäädännössä poiketa. Jatkovalmistelun osalta korostuukin perusteellinen, seikkaperäinen ja kriittinen asian arviointi.

Apulaistietosuojavaltuutettu _____

Ylitarkastaja _____

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarvittaessa tarkistaa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

Tietosuojavaltuutetun toimiston yhteystiedot

Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

Sähköposti: tietosuoja@om.fi

Puhelinvaihde: 029 566 6700

Verkkosivut: www.tietosuoja.fi